

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Dveře jako výtvarný fenomén v architektuře
(Door as an Art Phenomenon)

Knihovna JU - PF

Vypracovala: Marie Procházková

Vedoucí diplomové práce: Doc. PaedDr. Radko Chodura, CSc.

Oponent: Mgr. Josef Lorenc

2006

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své diplomové práce Doc. PaedDr. Radko Chodurovi, CSc. za podnětné rady a připomínky.

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Dveře jako výtvarný fenomén v architektuře“ jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Českých Budějovicích 28. dubna 2006

podpis

Anotace

Název: Dveře jako výtvarný fenomén v architektuře

Diplomová práce 2006, České Budějovice

Vypracovala: Marie Procházková

Vedoucí diplomové práce: Doc. PaedDr. Radko Chodura, CSc.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

Teoretická část se zaměřuje na obsahové vymezení pojmu dveří a portálů a následné charakteristiky determinant s ním souvisejících. Jedná se především o analýzu dveří a portálů a následně i faktorů, které se na daném tématu podílejí. Zmiňované termíny participující na tématu blíže analyzuji zejména z hlediska jeho bezprostředních aktérů, tedy architektury a filosofie. Dále se v této části zabývám vývojem a bližším popisem přístupů ke zkoumání dveří a portálů. Závěrem by měla být představa a zamyšlení nejen o tomto důležitém „detailu“ v životě každého z nás.

Praktická část je věnována využití této práce pro vyučovací jednotku. Použití různých výtvarných technik a materiálů. Cílem vyobrazených prací je znázornění dveří a portálů v různých situacích.. Je zde dále také obsažena kompilace vlastních názorů s poznatky z teoretické části.

Annotation

This diploma work is dividend into two parts: the theoretical and practical. The theoretical part aims to define the terms of doors and portals and the features and factors that are connected with them. The terms taking part in the topic are analyzed from the point of view of its most important contributions: architecture and philosophy. Then I tried to summarize the description and information about the development of the doors and portals. At the end of the theoretical part I introduce some ideas connected with real everyday life.

The practical part presents the use of this diploma work in the classroom. It's mainly focused on using different graphic methods and materials. The displayed pictures show doors and portals in different situations. Furthermore it includes comparisons of my own opinions from thetheoretical part.

OBSAH

I ÚVOD	8
II TEORETICKÁ ČÁST	10
2.1 Vymezení problematiky	10
2.1.1 Filosofie architektury	10
2.1.2 Smysl architektury	11
2.1.3 Zájem o předmětnost dveří.....	11
2.1.4 Místo, kde žijeme.....	11
2.1.5 Symbolika dveří.....	13
2.2 Řeč	13
2.3 Krása- krásno	15
2.4 Historický vývoj portálu	17
2.4.1 Vysvětlení pojmu.....	17
2.5 Slohové tendence	18
2.5.1 Předrománský sloh.....	19
2.5.2 Románský sloh	19
2.5.3 Gotika	19
2.5.4 Renesance	20
2.5.5 Baroko	21
2.5.6 Klasicismus	22
2.5.7 Secese	22

III PRAKTICKÁ ČÁST.....	24
3.1 Didaktická část- návrhy na vyučovací jednotku.....	24
3.1.1 Hra na architekta... ..	24
3.1.2 Kouzelné dveře nebo vrata.....	24
3.2 Vlastní tvorba... ..	26
3.2.1 Vstupní dveře.....	26
3.2.2 Variabilita tajemna... ..	26
3.2.3 Detail v zemském povrchu, louka... ..	27
3.2.4 Nálady I... ..	27
3.2.5 Nálady II... ..	27
3.2.6 Mezi nebem a zemí... ..	28
3.2.7 Architektura a řád.....	28
3.2.8 Poezie... ..	28
3.2.9 Dveře země.....	29
3.2.10 Sen I., II... ..	29
3.2.11 Vzpomínka na dětství.....	29
3.2.12 Dveře mojí duše.....	30
3.2.13 Letní den... ..	30
3.2.14 Politika... ..	30
3.2.15 Dnešek... ..	31
3.2.16 Studentský život.....	31
3.2.17 Dveře do duše.....	31
IV ZÁVĚR.....	32
V SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	33
VI PŘÍLOHY.....	35

I ÚVOD

„Člověk může dělat co chce, ale nemůže chtít aby chtěl.“

Arthur Schopenhauer

Mým druhým oborem, který jsem studovala na JU PF v Českých Budějovicích byla občanská výchova. I zde jsme se stále potýkali s problémy historie a dneška. Věčné otázky, které nás ženou dál a způsobily už značné množství otazníků snad nad osudem každého. Pokud chceme znát odpověď, snažíme se k ní přibližovat. S filosofií, učitelkou provázející lidstvo celým životem, to bylo zpočátku podobné jako s architekturou. Stále jsem hleděla též směrem jako pozorovatel¹ K. Honzíka. Postupně jsem se pak snažila porozumět jak filosofii, tak architektuře. A opět narážím na téma, které se pokusím objasnit v dalších kapitolách. Jedná se o údiv, porozumění a řeč.

Literatura námi dostupná často zachycuje celý historický vývoj architektury. Dále se nám nabízí zkoumat podrobnější popis určitého období ať ve světě nebo u nás. Pokud nás zajímá „detail“, objevující se v jednotlivých obdobích, budeme muset čerpat z více pramenů, proto se pokusím sledovat časovou proměnlivost dveří a portálů, funkce těchto fenoménů v uplynulých historických událostech.

Takovýto exkurz do dané problematiky jsem považovala za nutné již nyní, jelikož se z této formulace odvíjí značná část této práce. Samotné téma se začalo vyvíjet při mé ročníkové práci. Během pozdější doby jsem jej rozšiřovala o další informace a postřehy. Čerpala jsem nejen z odborné literatury, ale i z vlastních myšlenek a výtvarné fantazie.

A co je vlastně cílem této práce? Odpověď zní: přiblížení se k architektuře a umění. Zamyšlení nad tím, co pro nás zanechala minulost a jak s tímto pokladem zacházíme. Jaký smysl má architektura pro člověka, který s ní přichází denně do „kontaktu“.

¹ Podle K. Honzíka si všímá člověk - „prochazeč“ pouze parterů domů; tato část objektu vždy rozhoduje o prvotních hodnotících vztazích, ať se jedná o detail kliky, její materiál, ale i položení ruky, kvalitu vstupních dveří apod. Podobné to bylo s „mojí“ filosofií. (Chodura, R., 1995, s. 14.)

Vytyčení základních pojmů „detailu“ v architektuře. Zaměřit se na užití a estetickou stránku důležitého článku funkčního domu.

Jen z části si vytvořím podklady převážně z utilitárních důvodů, jelikož získat střechu nad hlavou je stejně důležité, jako vědět, kudy se pod ní dostat. Hledat vhodné podmínky pro soužití s jinými lidmi, to je také cíl našeho jednání v místě, kde žijeme. Tyto cíle mají jistou strukturu a předpoklad. Byť jsou samy o sobě utilitární, jejich vytyčení a náplň předpokládá pochopení jejich smyslu v rámci celku. Hledání konkrétních odpovědí na naznačené otázky – v jakém prostoru, v jakém časovém naladění, v jakém vztahu k dějinám, k druhým lidem, k přírodě hodláme žít – takovou cestou, jak tuto úlohu naplnit. (Halík, P., Kratochvíl, P., Nový, O., 1996, s.87)

„Architektura pomáhá člověku bydlet a usnadňuje spojení mezi vnitřkem² a okolním světem.“ (Norberg-Schulz, Ch., 1994, s. 63)

„Architektura se objevuje v místě setkání vnitřních a vnějších sil užitkových a prostorových. Toto setkání se samozřejmě odehrává ve zdi a zvláště v otvorech spojujících obě oblasti.“³

Samotná práce se snaží nejenom o sumarizaci doposud zveřejněných závěrů různých odborníků, ale především je v praktické části obsažena vlastní představa. S tímto korespondující je i způsob samotného textu, jenž se v žádném případě nesnaží o dogmatický výklad informací, ale spíše o hlubší filosofický nástin dané problematiky zasazený do praktické roviny. Věřím, že má snaha bude přínosná a nastíněné otázky najdou své příznivce snažící se jít dál za odpovědí. V dalších kapitolách a podkapitolách snad porozumíte mému snažení.

² bezpečím a jistotou

³ „uzavřenost začíná hranicemi“. (Norberg-Schulz, Ch., 1994, s. 58)

II TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Vymezení problematiky

„Každý člověk je architektem své budoucnosti.“

2.1.1 Filosofie architektury

Jako filosofický postoj otevře pohled na svět a na bytí v jeho celku, tak i dveře nám otevrou možnosti do různých koutů našeho poznání. Též umělecké dílo můžeme přirovnat ke dveřím, které otvírají pohled do světa a střídavě na sebe obrací všechnu pozornost, anebo se nedožadují žádné.

„Čím hlouběji pronikneme do každého detailu, vztahu, vrstvy konfliktů, tím více objevujeme, obohacujeme se, prohlubujeme své vztahy k místům.“

(Day, Ch., 2004, s. 17)

Proč jsou dveře románského slohu malé a tím i méně přístupné – jakoby nás nechtěly pustit dovnitř? Oproti moderním dveřím s průhledem až do „srdce“ domu? Člověk současnosti je více svobodný a tím se stává otevřenější. Nemałym důkazem je jeho obydlí a vztah k němu včetně blízkého okolí. Potřeba mít dveře u domu je potřeba věčná. A přece jsou ty dveře v každém historickém období jiné, protože se mění představa o bydlení, významu věcí a smyslu činností, které člověk pokládá pro své bydlení za podstatné.

„Na člověka působí nejvíce ty věci, které nejsou ani všední ani příliš výjimečné. Výjimečnosti jsou okamžitě zařazeny mezi rarity a věci všední zapadnou do proudu každodennosti. Největší schopnost působit a ovlivňovat mají asi ty věci a jevy, které jsou jen trochu jiné.“ (Knížák, M., 1998, s. 30)

2.1.2 Smysl architektury

„Umění a architektura vytváří lepší, homogennější svět a dává věcem méně chaotickou a méně matoucí formu. Dokonce i tragédie „zdokonaluje“ skutečnost, neboť nastoluje zásadu nutnosti a důslednosti tam, kde se zdá, že vládne nepořádek a čistá náhoda.“ (Hauser, A., 1975, s. 51)

2.1.3 Zájem o předmětnost dveří, vymezení pojmu

Jedno se k druhému vztahuje. Tak jako dveře nemůžou být samotné bez zdí, jsou součástí celku. Vše souvisí se vším. Nic ze stavebních prvků není živé. Vnuknout něčemu myšlenku a styl uvádí věci do vyšších řádů. Nejsou obytné domy bez oken, střechy, kli a pokojů... . K čemu by nám potom byly samotné dveře? Asi nám zbývá jen ona hra, kterou si člověk vymyslel, skládanka z různých dílků a myšlenek. Někdy je smutné, že ji člověk chce hrát všude, roztahovat se do všech stran a někdy až za hranice oceánů! (Hermach, J.E., 2001, s. 14)

Vstupujeme do dveří a často nám uniká jejich podstatná „role“. Je to každodenní součást našeho bydlení, zajímáme se o ně blíže, jen pokud nám přestávají naplno sloužit. Když jsou vysklené, nemají kliku, zajímá nás pouze to, co je pro nás užitečné? Stojíme před nimi, oni stojí hrdě před námi. Kdo je mocnější? Kdo ukrývá větší tajemství? Hra smyslů je past na naše vědomí.

2.1.4 Místo, kde žijeme

Žijeme tam, kam jsme byli vrženi. Ovšem svůj další pobyt můžeme hodně ovlivnit. Člověk je tvor určovaný protiklady: nejenže existuje, ale je si své existence vědom. Avšak nejen to, chce tuto existenci změnit, vytvořit si podmínky pro lepší soužití na tomto světě, jelikož zde nežije sám.

Vytváříme si své příbytky a s nimi spojené okolí, které „s námi bude bydlet“. Záleží též na ekonomické situaci, jak naše bydlení vypadá, ale nejvíc záleží na tom, jak

přistupujeme k architektuře, jak o ni pečujeme a vytváříme vhodné podmínky pro její „myšlenku“.⁴

Situaci bych mohla přirovnat k mnoha prvkům. Zaměřím se na dveře - přes které nás vše vtahuje do sebe se stejnou silou s jakou se mu snažíme uniknout. A přece je nutné, zamyslet se, a zůstat na začátku, protože začátek je právě ten práh. Všude kolem nic, jenom hra smyslů a kolotoč myšlenek. Zastavíme se před nimi, buď nás pohltní, přijmou nebo zůstanou zavřeny. A už se nedozvíme „tíživou“ pravdu. Zůstaneme v klidnější lži? Je však nutné postupovat pomaleji, skoro až s novorozeneckou neohrabaností.

Stojíme-li před domem, pouze tato vstupní část je pro zvané. Pravdou je (přiznávám), že dříve jsem hleděla pouze před sebe, abych šla správným směrem, dále dolů, kam šlapu, abych nezakopla a nahoru jen z důvodu zvědavosti, jaké bude počasí. Domy, ulice, město a jeho architekturu jsem chápala jako nutnost, vše pro lidskou potřebu! Pokud se člověk dívá pouze těmito směry je ochuzen! Sám sebe omezuje jen na tu potřebnou nutnost „architektury pro užitečnost“. Když se probudí, vzhledne vzhůru a je mile překvapen. Architektura není jen domy, cihla, okno, dveře! Je v ní mnohem víc! Každý z nás může spatřit něco jiného a v tom je kouzlo a fantazie poznání.

I já jsem je doposud brala jako něco normálního, možná řeknete, ale vždyť je to normální věc! Stávají se zcela samozřejmou součástí života v podstatě každého, kdo s nimi přijde do styku, bez ohledu, zda je vnímá jako umění či jen jako kus vsazeného dřeva. Ano, je to běžná součást každé stavby, ale v této práci bych je ráda povýšila na něco víc, než tu „běžnou věc“, kterou vcházíme nejen do budov. Pomocí fantazie alespoň na chvíli vklouznout do možného i nemožného.⁵ Vždyť každý vstup někam má pro nás jiný význam.

⁴ „Myšlenka“ domu. Je to něco takového, co k nám promlouvá, čím nás dům nenechá v klidu nahlížet. Možná rozpor, otázka, okouzlení, souhra prvků... .

⁵ viz vlastní tvorba

2.1.5 Symbolika dveří

Vstupujeme do nich podobně jako člověk do labyrintu. Dílo se mu podobá. Prostor se zde hroutí sám v sobě, neví kudy kam. Snaží se najít svůj střed, hned jak vstoupí. Zavírá se sám do sebe, uvězní, zmate cestu a způsobí, že se jeho návštěvník nadobro ztratí. Co pro nás znamená východ? Vysvobození z pout podobně jako v Platonově jeskyni?⁶ Je to únik a pád do úniku. Přesněji budeme zase ve stejném momentu v jakém ztrácíme jistotu. Kam se chceme dostat? Za hranice našeho světa, ne příliš daleko Slunci a ne příliš blízko Zemi. (Hermach, J.E., 2001, s. 37).

Historie dveří se ve formách splétá, rozbíhá a zase schází v jednom proudu. Opakuje se, kritizuje a opouští staré za nové. Kam vede? Utíkáme před ní, obdivujeme nebo se jí jen kocháme? Jasně je, že z ní dosud stále čerpáme, ona je naší největší učitelkou nejen v architektuře. Snažíme se jí porozumět a naučit její řeč.

2.2 ŘEČ

„Hranice mého jazyka jsou hranicemi mého světa.“

Ludwig Wittgenstein

Každý má svůj svět a je jeho středem? Na svět nepřicházíme sami, žijeme ve skupinkách, komunikujeme, sdělujeme si zkušenosti a znalosti. Učíme se slova, jejich správné gramatické znění, pak tyto slova používáme v běžném životě, ale málo se zamýšlíme nad jejich významem. Jelikož i stejná věta vyslovená různými lidmi zní poněkud jinak.

⁶ Platon, Ústava. Platón popisuje jeskyni, kde otroci v poutech sledují stínohru. Oheň uvnitř vrhá stíny na zeď a otroci, jelikož přivykli šeru jsou nadšení z této hry tlumených světél a přiznejme si, že nic jiného ani nepoznali. Jeden z otroků se dostane z pout a tím začne pronikat do jiného světa a zvědavost ho dovede až na okraj samotného poznání, poznání zdroje světla- slunce, které ho oslepí a otrok je nucen, aby přežil opět sestoupit zpět mezi ostatní. A jelikož člověk je sdílný a rád se chlubí, poví všem co viděl a tím je vržen do koutu nepochopení a zůstane sám. Otrokem mezi otroky, sám ve skupině.

Otázkou je: *Musí architektura vždy a za každých podmínek mluvit? Musí v sobě vždy chovat smysl a myšlenku? Možná že má architektura v sobě něco, co není žádným slovem. Něco jako kámen. Kámen, ve kterém není nic, jen chlad a ticho. Kámen, před kterým filosofie zůstane stát a literatura se jen točí v prázdných slovech s bezmocnou touhou naplnit jeho chlad a ticho smyslem.* (Hermach, J.E., 2001, s. 10)

Je to podobné jako s obrazy. Nemají schopnost fyzicky mluvit, ale přesto k nám promlouvají, polemizují s námi, nenechají nás v klidu, přemýšlíme o nich, můžeme se dostat do sporu – s kým?! Co chce architektura říci? Chce nám něco sdělit? Pomáhá si formou tvarů a jejich „řečí“.

Hledání nových výrazových prostředků (v umění) bylo především hledáním jazyka, který by byl schopen vyjádřit složitost a komplikovanost individua. Uvědomění si vlastní složitosti je největší trauma moderní doby...“ (Knížák, M., 1998, s. 46)

Řeč architektury není jen řečí malých a velkých kompozičních prostorů, hmot a obrazů stavebních děl, ale též výraznou řečí detailů, které lze ohmatat, se kterými přicházejí uživatelé do denního styku.

Každé umění má svou specifickou řeč, kterou tvůrci rozprávějí se svým publikem. Architektura má řeč složitější, protože je ze všech uměleckých oborů nejúžeji spjata s ekonomickými procesy a sociálními potřebami společnosti. Jejím smyslem je vyvolat architektonickým dílem v uživatelích a návštěvnicích mnohotvárné duševní reakce v souladu s jeho kulturním a společenským obsahem.

Díky řečové komunikaci je odraz světa ve vědomí jedince neustále doplňován a obohacován o to, co se odráží ve společenském vědomí. Při této komunikaci dochází k neustálé výměně myšlenek. Na jedné straně chápání cizích myšlenek a jejich osvojování, na druhé straně formulování a vyjadřování vlastních idejí. Pomocí řečových her se lidé dorozumívají. To platí ve všech oblastech lidské činnosti. I když se zdají slova zřetelně jasná, není tomu tak vždy. Měli bychom si vážit našich myšlenek, ale nepodlehnout jim!

2.3 KRÁSA – krásno

„Estetické potřeby patří k vyšším potřebám člověka a jejich úroveň je ukazatelem kulturní úrovně jedince a společnosti.“ (Odehnalová, A., 1997, s. 35)

Člověk se rád obklopuje „krásnými“ věcmi. Opět narážím na problém porozumění. Pro někoho může mít krása materiální podobu, pro jiného pocit. Jak je to v architektuře? Tedy krása, kvalita konstrukce a účelnost jsou podle Vitruvia základními principy tradiční architektury. (Krier, L., 1997, s. 164)

Pro Tiziana byla Danae obrazem krásné ženy a pro Moneta byl jeho obraz Nádraží v Saint-Lazare reprodukcí určitého dojmu, nálady. Nejsilnější účinek, který nejdokonaleji odpovídá umělcovu záměru, je výsledkem pozdějšího prožívání této krásy a nálady. Teprve pro historika umění znamená Danae řešení ženského aktu v duchu renesance a Monetovo nádraží se stává impresionistickým řešením problému světa a prostoru. (Hauser, A., 1975, s. 120)

Pojem krásna se v jednotlivých vývojových obdobích proměňoval. Existuje mnoho různých pojetí krásna. Už ve starých dobách vytvářeli své koncepce převážně všichni významní myslitelé a tento proces pokračuje do současnosti jako další z mnoha „věčných otázek“. Krásno – jako klíčový pojem filosofie.

„Krása je v očích toho, kdo se dívá.“

Oscar Wilde

Krása ve starověku označovala spíše morální než estetické kvality. Sokrates spojil krásno s dobrem v pojmu kalokagathia⁷, což byl nejvyšší eticko-estetický princip Řeků. Své krásno podřídil etickým idejím a popřel jeho svébytnost. Platón chápe krásu jako ideu, kterou člověk může pochopit jen díky svému rozumu. S krásou se setkáváme v barvách a obrazech, stejně jako v sochách a hudbě, ve vážné řeči básně nebo mýtu. Osobnost člověka vyjadřuje ve své živé oduševnělosti jednotu krásna a ctnosti, která

⁷ kalokagathia – řecký ideál, harmonie těla a duše

dává zazářit vnitřní, duševní tvářnosti a vnější, tělesné, propůjčuje půvab. Působení krásy se chápe jako duševní rozkoš, která je zprostředkována teoretickými smysly, zrakem a sluchem. (Odehnalová, A., 1997, s. 23)

Středověk navázal na platónský pojem krásna a dále jej rozvíjel z hlediska svého křesťanského chápání světa. Krása je predikátem Boha, vyjadřujícím jeho nepřekonatelnou dokonalost, nebo je to dokonce Bůh sám. Krása se týká pouze poznávacích schopností člověka. Věci, které se líbí oku, jsou krásné pouze proto, že reprezentují nadpřirozenou krásu. Estetika křesťanského středověku byla ovlivňována náboženstvím a scholastikou. Na utváření estetických norem středověku měl velký vliv Aurelius Augustinus, podle něhož všechna krásna pochází od Boha. „Všechno ztvárněné i všechno, co sice ztvárněné není, ale ztvárněné být může, je od Boha.“ (Henckmann, W., Lotter, K., 1995, s. 109)

Krásna umění. Od rané italské renesance se umění chápe jako výjimečné místo krásy. Projevuje se zde stejná dokonalost a harmonie světa, kterou už rozum poznal jako účelnost a zákonitost, tj. jako teologická chápání přírody. Božská idea krásy, kterou umělec tvoří ze sebe. V renesanci byl opět kladen důraz na smyslovou podstatu člověka. V její estetice vstupuje do popředí jednota umění a vědy. (Henckmann, W., Lotter, 1995, s. 110)

V dalších etapách se krásna stává tématem jako nápodoba „krásné přírody“. Napodobovat přitom neznamena kopírovat. Schopnost vnímat krásno je význačná vlastnost krásné duše. A jak chápeme pojem krásna a krásy dnes? Na to si musí každý člověk odpovědět sám. Záleží na společnosti, jaký estetický názor přijímá. Snažíme se žít v demokracii, ale stále jsou nám předkládány ikony, které určují směr. Je jen na nás, do jakého proudu vstoupíme.

„Krásna je příčinou utrpení, zdrojem inspirace i velkých zisků.“

V jiném pojetí může krásna znamenat zranitelný a křehký svět víze dokonalosti. Krásné šaty si můžeme koupit, když nám zevšední, koupíme si další, lepší či

„krásnější“? Po čase zjistíme, že potřebujeme udělat něco sami se sebou, hledáme hodnotu jako takovou.

Podle filosofických výkladů je krásno estetická kategorie, v níž se odrážejí a hodnotí jevy, skutečnosti a umělecká díla, která poskytují člověku pocit estetického zážitku a ztělesňují v předmětové a smyslové formě volnost a plnost tvůrčích a poznávacích sil a schopností člověka ve všech sférách společenského života. Krásno je základní kladnou formou estetického zvládnutí skutečnosti. Bezprostředně se v ní projevuje estetický ideál. Krásno v životě a umění poskytuje duševní radost a potěšení. Díky lidské svobodě si člověk hodnoty vybírá a kombinuje. Být obklopen krásou znamená hodně. Mnoho lidí platí značné částky za to, aby se obklopovali věcmi, které považují za krásné. (Day, Ch., 2004, s. 125)

2.4 Historický vývoj portálu

2.4.1 Vysvětlení pojmu- portál

Architektonicky a umělecky upravený vchod. Každá doba si svůj architektonický prvek vstupu upravila do odpovídajících tendencí. Pátrala jsem i v dobách daleko vzdálených našemu letopočtu. Pravěcí lidé pro nás vytvořili všechny hlavní typy stavebních konstrukcí a možná vchod pro ně znamenal nejdůležitější hranici mezi bezpečím a okolním dravým světem. Další zmínky o různých typech portálů a dveří jsem našla díky Vitruviu.⁸ Již v antické architektuře se rozlišovali dva typy portálů: řecká forma s horní, vodorovně ukončenou římsou na konzolích a římská s kulatým obloukem, obklopená sloupy, často se inspirovaná vítězným obloukem.⁹ (Bernhard, M. a kolekt., 1996, s. 362)

⁸ Vitruvius (1.st.př.n.l.) římský architekt, inženýr a teoretik. Caesarův vojenský stavitel. Pravděpodobně se podílel na stavbě římského vodovodového systému. Jedinou známou Vitruviovou stavbou je bazilika ve Fanu u Ancony a ani ta se nedochovala. Autor Deseti knih o architektuře, soudobého díla o architektonickém urbanismu a příbuzných oborech, obsahujícího i souhrnný systém teoretických a vědeckých znalostí té doby. Kniha výrazně ovlivnila evropskou zejména renesanční architekturu.

⁹ viz příloha ANTIKA

2.5 SLOHOVÉ TENDENCE

Vývoj, jehož výsledkem mají být hodnotné a životaschopné výtvoř, musí být neustále spjat s minulostí, že všechno nové se vyvíjí ze starého, přičemž staré se musí podle Hegelova¹⁰ výroku „zrušit“, to znamená překonat a současně uchovat. Jedinec se jako nositel slohového vývoje nikdy nechová zcela svobodně a spontánně a to ani tehdy, když je povolán změnit směr nějaké vývojové tendence. (Hauser, A., 1975, s. 98)

Střídání módy nejjasněji ukazuje, jak úzce spolu souvisejí psychologické motivy při změnách slohu nebo vkusu. Je nesporné, že při změně módy hraje velkou úlohu ztráta zájmu o to, co zestárlo a zevšednělo a touha po něčem novém. Tyto faktory tu mají mnohem větší úlohu než při změně uměleckého slohu, kde proti touze po změně často úspěšně působí souhra hlubších duchovních zájmů a věrnost citově zvýrazněným formám. Co propůjčuje uměleckému slohu hodnotu? Shoda vždy umělecky určujících rysů v dílech časově nebo místně ohraničené kultury. Dá se říci úzce ohraničené rozšíření znaků.

Často je nový sloh jen dalším rozvinutím a logickým důsledkem staršího, avšak stejně často je přímým odmítnutím všech směrů i kritérií. Avšak je nesporné, že mezi jednotlivými vývojovými etapami je úzká souvislost a že každý stupeň vývoje je silně podmíněn předchozím stupněm.

Architektonické formy mají své „úmysly“. Některé jsou jasné a explicitně vyslovené- jako touha renesančních kupolí pojmout celý svět. Máme-li vysvětlit význam jedné slohové tendence pro jednu generaci, musíme předpokládat, že jisté historické situace podporují určité duševní reakce, to znamená, že v různých dobách má určitý postoj ke skutečnosti různou naději na úspěch a na obecnou podporu. (Hermach, J.E., 2001, s. 9)

¹⁰ Hegel, G.W.F., představitel německé klasické filosofie 18. století

2.5.1 Předrománské období

„Vzhledem k tomu, že v raně křesťanských bazilikách stálo obvykle před vchodem do chrámu atrium, nebyl portál výrazněji utvářen. Teprve ve středověku, když se atrium přesunulo k podélné straně chrámu (klášterní ambit) byly portály bohatěji profilovány a zdobeny.“ (Dudák, V., a kolekt., 2000, s. 707)

2.5.2 Románský sloh.

V románském slohu se ve 12.století rozvinula základní forma portálu, závazná pro celý středověk. Byl to plný oblouk nad pravoúhlým dveřním otvorem, takže mezi obloukem a vodorovným nadpražím vzniká překladem pole a z něj vychází tympanon. Při větší šířce portálu je nadpražní překlad podepřen pilířem z toho vzniká trymó.

(Dudák, V. a kolekt., 2000, s.707)

Skromný, hutný, nehýřící dekorací, jednoduchý až strohý. Takto můžeme popsat sloh, který na našem území zanechal více dokladů, než slohy dříve datované. Otvory těchto staveb působí mohutně až těžce. Materiál naši předkové vybírali z místních hornin, okna a portály byly většinou vytvořeny z dobře opracované opuky. *Jiné z nich mohly být postaveny z cihel, jejichž okolní zdi byly často neomítnuty.* (Hájek, V., 2000, s. 33)

(viz příloha románský sloh, dále příloha slovník použitých pojmů)

2.5.3 Gotika.

Portály mají již plastické rámování, shodné se používá u oken. Vyvíjí se postupně z ustupujících portálů románských.

Gotický portál je špičatě zakončený a někdy bývá doplněn vimperkem. Stěny portálu (tzv.ostění) mohou být šikmo řezané do zdi nebo do ní ústupkovitě přecházejí (viz románský ústupkový portál). V rozích ústupků se mnohdy nacházejí sloupky nebo

nástěnné postavy (figurální portál). Sloupové členění pokračuje zalomenou archivoltou, v gotické době ve formě postav, vždy v souladu s tématem portálu. V tympanonu se většinou nacházejí reliéfy některých ikonografických témat. (Bernhard, M., 1996, s. 362)

Snad každému posluchači fakulty výtvarné výchovy se vybaví složitá sochařská výzdoba s rozsáhlými ikonografickými scénami ve spojení s gotickým portálem. Toto umělecké opracování je v tomto slohu velmi výrazné a fascinující.

„Zvláště gotické západní portály francouzských katedrál jsou velmi nákladně vybaveny, jedná se o tři nebo pětidílná zařízení s předsíní nebo s baldachýnem. V Provinci a v severní Itálii vzniká pod vlivem římských vítězných oblouků románský typ ve formě portiku. Portál u některých gotických chrámů, u něhož se oddávalo, byl umístěn na severní straně kostela a často byl vyzdoben biblickými postavami moudrých a pošetilých panen.“ (Dudák, V. a kolekt., 2000, s. 707)

Tyto prvky dávají tomuto slohu mimořádný výraz doby. Menší „portálky“ převážně ve světských stavbách mívaly rovná nadpraží. V době gotiky (ale též v baroku a empíru) se užívat i sedlový portálek s různě utvářenými výplněmi horních koutů.

Zpodobení Krista na středověkých portálech se často vztahuje k jeho výroku „já jsem dveře“, obrazy Marie nade dveřmi se vztahují k Marii jako k nebeské bráně, kterou vstoupil syn Boží na zem. (Becker, U., 2002, s. 59)

Materiálem sloužil neomítnutý kámen nebo cihly podobně jako v románském slohu. (viz příloha gotika, dále příloha slovník použitých pojmů)

2.5.4 Renesance

Uvedla na evropskou půdu klasické tvarosloví, přejaté z římské antiky. Tato doba se neliší od předchozích dob tvrzením, že i nadále tvoří portál významný architektonický prvek nebo plastické zvýraznění celé budovy. V počáteční fázi této průlomové doby se portály lemují kamennou bosází. Sloupy či pilastry pozdější etapy mívají dříky po celé výšce stejně široké (bez antické entasis) kanelované s vloženými

píšťalami. Hlavice sloupů a pilastrů jsou ze zjednodušených akantových listů, na soklech jsou patky. Pozdně renesanční portály jsou bohatě zdobené, objevují se i bosáže prstencovité, rozeklané frontony a typické motivy uší v šambráně se vyskytují též u oken. Opět je použit kámen jako hlavní materiál pro tento důležitý architektonický prvek. Od renesance se architekti opět vracejí ve větší míře k antickým základním formám, obohaceným o štíty, sloupy, pilastry, atlanty, karyatidy a jiné prvky. (Bernhard, M., 1996, s. 362)

Dveře – symbolizují otevřenost, upřímnost, pohostinnost a jistotu. Otevřené dveře měl v erbu známý německý grafik a malíř Albrecht Durer. Mistr sám roku 1523 zpodobil dřevořezem svůj znak a vzhledem k jeho uměleckým kvalitám činíme výjimku a překračujeme sledovaný rámec českých a moravských figur odbočením do sousedního Německa. V Čechách měl ve znaku dveře se zámkem a dvěma panty Ondře z Jinočan. (1513) (Mysliveček, M., 2001, s. 59)

(viz příloha renesance, dále příloha slovník použitých pojmů)

2.5.5 Baroko

V baroku byla rozbita statická harmonie renesančního prostoru, vystřídal je silný zájem o pohyb a kontrast.

„Portály, které v raném baroku navazují na portály renesanční se stávají v 18. století často nejvýraznějším architektonickým prvkem stavby. Odpoutávají se od přísných architektonických forem, aby se ve vrcholném baroku staly výtvarným prvkem, který svou bohatostí dominuje architektuře celé stavby.“ (Hájek, V., 2000, s. 132)

Tuto barokní část rozdělím do tří vývojových fází. V rané době jsou u portálů časté prstencové bosáže, někdy s horním oknem nebo s představenými sloupy nesoucí balkon. Vrcholem je bohaté zdobení, často doplněno figurálními plastikami, atlanty, erby, občas se můžeme setkat se světlíkem nebo oknem. Rokoko známé svou hravostí a ornamentem oživilo některé prvky. Přimíchalo „bohaté“ barvy a občas způsobilo

přebujarost již dost nakypělých detailů! Portál byl chápán stále jako vizitka vlastníka – nyní i u světských staveb. Majitelé žádali tvůrce svých vstupních částí o velkou soustředěnost a výtvarný um. U barokních staveb se můžeme setkat i s druhým portálem, který bývá slepý a má doplnit pouze symetrickou kompozici průčelí. (Herout, J., 2002, s. 160)

(viz příloha baroko, dále příloha slovník použitých pojmů)

2.5.6 Klasicismus

Typické znaky jako zploštění fasády oproti baroku dodávají tomuto slohu jistou čistotu a návrat do let minulých i když s novějším výrazem. Nejčastějším klasicistním motivem je tzv. slunce s přímými nebo rotujícími paprsky. Objevují se různě, ať už na domovních štítech a stěnách, tak i na dveřích a oknech. Poměrná jednota průčelí zdobená střídavým klasicistním dekorem a hlavně užívající téhož materiálu v podobě světle okrového pískovce. Štíty portálů mívají eliptický stlačený oblouk. (Hájek, V., 2000, s. 112)

(viz příloha klasicismus, dále slovník použitých pojmů)

2.5.7 Secese

Snaha o líbivost je u secese nesporná, což dokládají nejen tvary a ornamenty vlastní architektury. Neméně významný podíl na dotváření průčelí i honosných vstupních prostorů připadá malbě, ponejvíce zase figurální a vedle ní i mozaice. (Herout, J., 2002, s. 256).

K průčelí se připojují ozdobné přesahující železné konstrukce říms se skleněnými deskami a nad vstupy rovněž na ozdobně tvarované kovové konstrukci poskytují příchodním ochranu skleněné stříšky (markýza). Zvláštní oblíbenosti se dostává impresionistické rostlinné výzdobě, listům a větvičkám malebných tvarů, vavřínových a lipovým, kaštanovým, které se objevují i v řezbách dveří a na leptaných skleněných

výplních dveří. Neméně časté jsou dekorativně stylizované květy řeřich a kosatců, které se dostávají jako tepaný doplněk také do kovaných mříží na dveřích.(257) U oken a vchodů z minulosti převzatý měkce stlačený oblouk. Dále jsou běžné tvary dekorativních zakřivení, těžko popsatelné a definovatelné. Zvláštní útvar zaujímá kružnice a její úseky. (Herout, J., 2001, s. 258, 259)

(viz příloha secese, dále příloha slovník použitých pojmů)

Návrh secesních dveří.

(viz příloha č. 1- teoretická část)

Úzká černá linie ohraničuje hru světla, zastoupených barevnými skly. Divák, jelikož o jistý druh představení bezesporu jde, má vidění barevné iluminace a získává tak pocit barevného světa. Tato hra mu dává prostor k rozvoji vlastní fantazie a zanechává ho v pasti za dveřmi svých myšlenek. Secesní křivky v rytmu hudby vytváří rám pro barevné tvary a tím dávají statickým dveřím ráz pohybu.

(viz příloha č. 2- teoretická část)

„Ať je lidstvo jakkoliv staré, je stále schopno přivádět na svět rozmanité nové a unikátní individuality.“ (Krier, L., 1997, s. 161)

III PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Didaktická část – návrhy na vyučovací jednotku

Studium na této fakultě nás mělo připravit na dráhu učitelskou. Proto bych ráda využila tuto práci též k těmto účelům. Vytvořila jsem několik návrhů, které mohou být využity k realizaci vyučovacích jednotek.

3.1.1 Hra na architekta

Téma vhodné pro žáky vyšších ročníků. Rozsah dvou vyučovacích jednotek. Na dané téma se pedagog domluví se žáky na procházce městem. Zde vedeme debatu o smyslu architektury pro člověka. Co bychom na našem městě změnili a proč. A naopak, bez kterých míst bychom si naše město či okolí nedokázali představit. Během povídání by bylo dobré zmínit, co všechno dělají architekti. Pomůcky: na procházku městem si připravíme skicovací blok a měkké tužky. Úkolem bude najít objekt, do kterého vytvoříme „svůj“ vchod. Téma se nemusí vztahovat pouze na domy, vždyť přece víme, že takové dveře může vést kamkoliv.

Po návratu do třídy ještě prodiskutujeme dané téma. Techniku realizace bych nechala na žácích. Hotová díla bychom zase představili před celou třídou a každý tvůrce by vysvětlil, proč právě jeho dveře by se hodili do daného objektu.

3.1.2 Kouzelné dveře nebo vrata

„Nebojte se koláže, každý žák to dokáže.“

Technika: koláž. Práce ve dvojicích. Opět je důležitá předchozí hodina, kdy pedagog vysvětlil tento pojem a upozornil na materiál, který v koláži použijí. Potřeby: libovolné časopisy nebo katalogy s obrázky různých dveří a vrat., bílý papír A4, měkká tužka, vodové barvy, anilinky, pastelky, kousky různě barevných látek, lepidlo, nůžky. Pokud

toto téma budeme zpracovávat se staršími žáky, můžeme sem zařadit různé druhy portálů.

Pedagog žákům ukáže obrázky s různými dveřmi a vraty. (v mém případě bych si vzala jako pomůcku praktickou část této práce). Pozorujeme společně jejich tvary, barvy a motivy, které jsou na dveřích zobrazeny. Můžeme vést žáky představou, otevřeme dveře, které hýří pestrými barvami a rozmanitými tvary. Najednou se ocitneme v domě, na zahradě, v parku.. Co nás tam čeká?. Žáci se rozdělí do dvojic a poté spolu o tématu diskutují. Záleží na nich, jaké zvolí tvary pro jejich dveře či vrata. Na druhou stranu papíru napíše tužkou v několika větách své představy, kam dveře vedou, když se otevřou a nebo naopak, proč je necháváme zavřené.

Jelikož žáci podle své fantazie budou různě nalepovat kousky papíru a látky a vzniknou různé obrazce, bylo by vhodné vysvětlit pojem abstraktní umění a jakou formu výtvarného vyjadřování umělci volili. Pedagog by měl ve zkratce vytyčit hlavní myšlenku abstraktního umění a opět ukázat pár ukázek. Žáci můžou být jako umělci tohoto směru. Vyjadřovat svá přání, pocity. To vše pomocí barevných skvrn, geometrických obrazců a linií.

Závěrem nainstalujeme výstavu dveří na zem vedle sebe. Postavíme se před expozici a každá dvojice představí svá díla. Hodnotíme jejich originalitu, tvarovou i barevnou kompozici a přitom si připomeneme, co je abstraktní umění.

3.2 Vlastní tvorba

„Člověk v sobě musí mít chaos, aby mohl zrodit tančící hvězdu.“

Fridrich Nietzsche

Všechny tyto uvedené dveře se pokusím zhotovit převážně svým myšlením a náhledem na občas podivný svět, ve kterém se nacházíme.

3.2.1 Vstupní dveře

Zavřené dveře mohou skrývat tajemství a vstup do nich bývá spojen se zákazem nebo podmínkou vstupu. Otevřené dveře vyzývají ke vstupu a mohou zjevovat tajemství. (Becker, U., 2002, s. 59)

Několik variací na architektonickou součást- na dveře:

„Klepejte prosím, můžete vstoupit dál.“

„Dveře Vám budou otevřeny, ale do některých smíte pouze nahlédnout a poznat tak tajemství za dveřmi jen částečně.“

„Jsou také dveře, které jsou tabu- třinácté komnaty jsou jimi proslulé- a jen jedna osoba má od nich klíč.“ (viz příloha č. 1)

3.2.2 Variabilita tajemna

Asociace? ... klášter z knihy od Umberta Ecce, která nese název Jméno růže. Strach z tmavých zákoutí nese v sobě tajemství věků. Ten kdo nemá čisté svědomí, dohlédne však mnohem dál, za světlé, malé portálky vystupující díky světlosti z obrazů...jeho zrak i myšlenky se zaboří do čehosi architektonicky nadřazeného, morálně degradujícího... do dále vlastního nitra. Některé momenty v umění popsat jen těžko jdou, musí se cítit... (viz příloha č. 2)

3.2.3 Detail v zemském povrchu, louka

„Sedím u dveří a pozoruji cestičky. Ten, kdo je tam udělal, urazil už dlouhou cestu a přesto není na konci. Kdy začíná konec? A kdy končí? Vše, tak i cesta má svůj začátek, stejně jako konec, ale my lidé to tak nebereme... chodíme tam a zpět a snažíme se pochopit jednotlivé kroky našich životů... proto má každá pěšina své kouzlo v její neuchopitelnosti a neopakovatelnosti. (viz příloha č. 4)

„Na cestu vpřed se ptej těch, kteří se po ní vracejí.“

3.2.4 Nálady I.

Oranžové dveře k někomu, koho mám ráda, koho si vážím. Jsou vstupní brankou do prostoru plného nádherně svěží vůně, bez periferního vidění strachu. S jistou dávkou euforie, s jistou dávkou vyššího morálka. Za nimi nenajdu výčitky, závist ani lidskou nadřazenost... jsou to dveře ke klidu mého já. (viz příloha č. 4)

3.2.5 Nálady II

Dveře modré, s vlnící se křivkou vedou do období stresu a nucenosti. Bývají meziprostorem mezi harmonickým studentským životem a zkouškovým obdobím. Za nimi je respekt, strach a nečitelnost budoucího okamžiku... za nimi je totiž velké neznámo, i když z minulosti již tolik známé. (viz příloha č. 5)

Každý, kdo si uvědomuje komplexnost uměleckého prožitku, bude asi těžko bezvýhradně souhlasit s Freudem, který popisuje umělecký prožitek jako pouhé náhražkové uspokojení, jako narkotikum nebo uklidňující prostředek.

(Hauser, A., 1975, s. 50)

3.2.6 Mezi nebem a zemí

I zde existují dveře, jen málokdo je vidí, či vidět chce. Oddělují dva naprosto odlišné světy, svět pozemský a ten, co je nad ním... říct o tom druhém, že je nadpozemský by se nejspíš nabízelo, ale tato myšlenka přišla by mi velmi přízemní. Dveře neviditelné pouhým okem a přeci se o bráně do nebe od nepaměti hovoří. Když tak o tom přemýšlím, rozdělila bych dveře podle jednoho kritéria a tím je volba návratu. Dveře v realitě všedního dne můžeme projít tam i zpět, ale dveře v obklíčenosti času jsou nám otevřeny jen jedním směrem. Po smrti se už nemůžeme vracet, stejně tak jako z dospělosti do dětství- jen bláznům je dovoleno se vracet. (viz příloha č. 6)

3.2.7 Architektura a řád

Architektura- každé období nese si v sobě i vlastní skladbu, vlastní nápad a jednotlivosti charakterizující onu dobu. Jediné co zůstává opěrným pilířem skrz plynoucí čas je přísnost provedení, řád a smysl pro kompozici.

Tento průchod dává velkou otevřenost ke vstupu a i k rychlému úniku, ale zároveň prostor moc nedělí a tak nemůžeme popustit uzdu fantazie a tápat ve vlastní mysli, co se objeví za nimi... Výhoda či ochuzení?! (viz příloha č. 7)

3.2.8 Poezie

Poetické dveře k přírodě mě zavedly. Jak blízko k matce všeho živého a neživého někdy mám a jak stále zůstává nepolapitelná. Čím víc jí mi lidé zkoumáme, tím víc žasneme nad její dokonalostí. Dveře k přírodě jsou tedy dveřmi k dokonalosti. (viz příloha č. 8)

3.2.9 Dveře země

Hnědá je barva úrody, úroda je produktem přírody. Příroda je stvořitelem dění a hybatelem změn na této planetě. Tyto dveře nesou v sobě tíhu zrození... cestu životem a snahu pochopení. Jsou průchozím momentem mezi 4- mi základními živly, kdy jeden z nich na obrázku schválně chybí... (viz příloha č. 9)

3.2.10 Sen I, II

Na každých dveřích otisky procházejících zůstávají, tolik lidských osudů nese si jejich klika... jedni utíkají před realitou, jiní před noční můrou. Každý z nás má v duši kout, kterého se bojí. Tento obraz vznikl na popud snu, který mě dlouho provázel říší spánku... kdosi mě opakovaně honil a já vždy narazila na dveře, které zavřené byly. Žádná pomocná ruka, žádná možnost úniku... (viz příloha č. 10)

Pak sen zmizel a vystřídal ho jiný, podpořený mozkiem, sen cestovní. Už dlouho chci odjet za hranice vlastní pohodlnosti, opustit na krátký čas obklopení rodinou a zkusit si boj s vlastní existencí... nyní se ta doba blíží a za těmito dveřmi doufám je kyprá půda Anglie. (viz příloha č. 11)

Lidský druh má někde uvnitř sebe dar přijít na to, jak ovlivňovat své bytí, protože jinak by nemohl procitnout a mít takové fascinující fantazijní myšlenky nad rámec svého světa. Je to úžasný důkaz toho, jak je možné vykročit ze slepé uličky „předávaného vědění“. (Kalusová, K., 2005, s. 26)

3.2.11 Vzpomínka na dětství

Dveře vzpomínkové vedoucí do dětství. Vždy nám bylo zakazováno nechávat bílá místa na výkresu... „A proč tu máš ty prázdná místa?“ Tento „výkres“ jak se v dobách minulých zažil termín pro každý výtvar dítěte je revoltou. Revoltou dospělého, co v dětství plnil přání velkých, až se nakonec začal bílých míst bát.. jako by byly nicotou.

Dnes jsem se už přes problém míst bez myšlenky přenesla a tvořím je s hrdostí, protože vím, že i ony mají své místo a své vyjádření. (viz příloha č. 12)

3.2.12 Dveře mojí duše

„Jsou malíři, kteří dělají ze slunce žlutou skvrnu, ale jsou jiní, kteří díky svému umění a moudrosti dělají ze žluté barvy slunce.

Pablo Picasso

Deformace exteriéru mého já, posiluje svět za dveřmi- tedy interiér mojí duše. Zde psát víc trochu se bojím, protože odkrývat tajemství mé tajné komnaty vyznělo by lacině... a tyhle dveře nesmějí mít lak blýskavý a okázalý, nechci aby působily levně, stejně tak jako já. Iritující působivost nenechá druhého chladným a o to tady jde... projít bez povšimnutí je lehké, protože člověk nerad věnuje pozornost něčemu nejasně danému, ale na základě šoku způsobit zájem, přišlo mi jako vhodný moment pro experiment s vlastním já. (viz příloha č. 13)

3.2.13 Letní den

Dveře ze dne plného optimismu a žlutého slunce do nečekané průtrže a zatažené oblohy. Moment průchodu dveřmi trvá jen krátce, o to víc se projevuje intenzita za nimi. (viz příloha č. 14)

3.2.14 Politika

Každý máme občas chuť přerušit tok slov chrlící jinou osobou, abychom se ukryli ve světě ticha. Ne vždy je to slušné, ne vždy je to možné... ale touhu někdy zavřít nám nikdo vzít nemůže. (viz příloha č. 15)

3.2.15 Dnešek a růžové brýle

„Se životem je to jako se hrou. Nezáleží na tom, jak dlouhá je, ale jak se hraje.“

Hra je součástí našeho bytí ať už jsme jakkoliv staří. Rozvernost a náladovost stala se součástí tohoto pocitu a i když někdy ani sami nevíme, odkud se ty stavy berou, přijímáme je s vděčností. Na obraze č. 16 vidím nevinnost dospívání. (viz příloha č. 16) Každý se snažíme být od dětství dospělejší, než ve skutečnosti jsme a od určitého okamžiku chceme stavět úspěch veselosti na opaku... ta druhá možnost je vždy na hraně vkusu.

Tento obraz se liší, ale podstata náladovosti zůstává stejná. Nejhorší je svět vidět přes růžové brýle a pak se divit jeho odlišné barevnosti. Možná tito lidé mají lehčí žití, ale nemyslím, že by byli zvýhodnění. (viz příloha č. 17)

3.2.16 Studentský život

Plavu si ani nevím jak, vždyť nemám pádlo, chybí zrak. Mám jen, hlavu plnou postátnicových ideálů. Nechávám se unášet proudy vlastních nápadů a neřeším následky... Tak to byl můj studentský život na této fakultě. (viz příloha č. 18)

3.2.17 Dveře do duše

„Svou duši neukazujeme všem, které považujeme za přátele. Někdo by toho mohl zneužít a to by pak hodně bolelo. Dveře do duše můžeme jen pootevřít a to jen tomu, kdo si to zaslouží.“ (viz příloha č. 19)

Je marné hledat v uměleckém díle něco, co umělec vůbec nechtěl nebo nemohl uskutečnit, protože to prostě bylo mimo hranice jeho možností a protože by to bylo neslučitelné s potřebami, představami a chápáním jeho obecnstva.

(Hauser, A., 1975, s. 160)

IV ZÁVĚR

„Ať už je architektura dobrá nebo špatná je viditelným a hmatatelným výrazem vkusu, kultury, politických záměrů a předsudků naší společnosti.“ (Vickers, G., 1998, s.11)

Cílem této práce bylo nahlédnutí do několika dveřních otvorů, vymezení pojmu a jejich „role“ v každodenním setkání. Z předcházejícího textu vyplývá nejen to, jak dveře a portály vypadají, ale také jsem chtěla zdůraznit jejich důležitost v rámci historie a současnosti. Zároveň i určité zamyšlení se nad smyslem architektury z pohledu běžného kolemjdoucího. Jelikož mě tato práce provázela na každém kroku, uvědomila jsem si, kolik pokladů nám zanechala minulost a bohužel také to, jak s nimi někdy nakládáme. Snad nás naše rozpínavost nazahubí a pokud ano, možná je na čase si uvědomit, kde jsou naše hranice!

Výsledkem celé práce mělo být propojení faktů a myšlenek, které mě provázely studiem na pedagogické fakultě. Díky výtvarné fantazii a filosofickým myšlenkám jsem vytvořila několik návrhů, které by mohly i ostatním otevřít dveře za hranice našeho světa.

Tento přehled teoretické a praktické architektury vycházel z přesvědčení, že každá lidská aktivita, jejíž abstraktní, fantastické či tajemné ztvárnění si vyžádalo tolik tvůrčího úsilí, dovedností a vášnivého zaujetí, si může být spíše než kterákoli jiná jista tím, že její výsledky v reálném světě přežijí. O nesčetné výtvary jsme přišli nikoli v průběhu věků, nýbrž během tohoto století, během dneška, a přestože máme k dispozici množství fotografií a kreseb, nejsme s to je vnímat tak, jak jejich stavitelé zamýšleli. A tak nám zbývá jen doufat, že nová tvář dneška bude stejně zatracovaná i oslavovaná, jako tomu bylo odjakživa. Když lidské bytosti cokoliv tvoří, vždy mají na mysli nějaký účel nebo úmysl.

„Stavbou měst stavíme i sami sebe, a jestliže své město zmrzačíme, děláme totéž i sobě. (Krier, L., 1997, s. 181)

V SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Becker, U.: *Slovník symbolů*, Praha: Portál, 2002.
- Blažíček, O.J.: *Slovník památkové péče*, Praha: Sportovní a turist. nakladatelství, 1962.
- Blažíček, O.J., Kropáček, J.: *Slovník pojmů z dějin umění*, Praha: Odeon, 1991.
- Bernhard, M., kolekt. Autorů: *Univerzální lexikon umění*, Praha: Grafoprint-Neubert, 1996.
- Čenský, A.: *Okenní a dveřní otvory*, Praha: Grada, 2005.
- Černá, A., Sedláková, D.: *Obrázkový slovníček*, Praha: Idea servis, 2001.
- Day, Ch.: *Duch a místo*, Brno: Era, 2004.
- Dudák, V.: *Encyklopedie světové architektury II.*, Praha: Beset, 2000.
- Dvořáček, P.: *Architektura českých zemí. Secese*, Praha: 2005.
- Encyklopedie českého umění*, Praha: Academia, 1975.
- Frampton, K.: *Moderní architektura*, Praha: Academia, 2004.
- Gombrich, E.H.: *Příběh umění*, Praha: Mladá fronta, 1997.
- Graham, G.: *Filosofie umění*, Brno: Barrister and Principal, 2000.
- Guthová, J.: *Čtyři stěny kolem nás. Čtení o architektuře*, Praha: Albatros, 1981.
- Haas, F.: *Architektura 20. století*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983.
- Hájek, V.: *Architektura, klíč k architektonickým slohům*, Praha: Grada, 2000.
- Halík, P., Kratochvíl, P., Nový, O.: *Architektura a město*, Praha: Academia, 1996.
- Hauser, A.: *Filosofie dějin umění*, Praha: Odeon, 1975.
- Hegel, G.W.F.: *Estetika 2. díl*, Praha: Odeon, 1966.
- Henckmann, W., Lotter, K.: *Estetický slovník*, Praha: Svoboda, 1995.
- Hermach, J.E.: *Filosofie architektury*, Praha: Triton, 2001.
- Herout, J.: *Jak poznávat kulturní památky*, Praha: Mladá fronta, 1986.
- Herout, J.: *Slabikář návštěvníků památek*, Praha: Tvorba, 2005.
- Herout, J.: *Století kolem nás*, Litomyšl: Paseka, 2002.
- Hrůza, J.: *Svět architektury*, Praha: Aventinum, 2003.
- Chodura, R.: *Historická architektura v seminární praxi*, České Budějovice: Pedagogická fakulta České Budějovice, 1995.
- Chodura, R., Klimešová, V., Křišťan, A.: *Slovník pojmů sakrálního výtvarného umění*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

- Kalusová, K.: *Diplomová práce, Relativita ve filosofii*, České Budějovice, 2005.
- Knížák, M.: *Jeden z možných postojů jak být s uměním*, Olomouc: Votobia, 1998.
- Koch, W.: *Evropská architektura. Encyklopedie evropské architektura od antiky po současnost*, Praha: Ikar, 1998.
- Krier, L.: *Architektura volba nebo osud*, Praha: Academia, 1997.
- Kynčl, J.: *Bydlení ve městě*, Brno: Era group, 2005.
- Maleček, F.: *Jižní Čechy*, Praha: Olympia, 1986.
- Mysliveček, M.: *Panoptikum symbolů, značek a znamení*, Praha: Chvojtkovo, 2001.
- Nida, Rumelin, J.: *Slovník současných filosofů*, Praha: Garamont, 2001.
- Norberg, Schulz, Ch.: *Genius Loci*, Praha: Odeon, 1994.
- Odehnalová, A.: *Vybrané kapitoly z dějin kultury*, Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 1997.
- Odehnalová, A.: *Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. Století*, Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2001.
- Pojsl, M. – Londin, V.: *Dvanáct století architektury*, Olomouc: Olomouc, 1997.
- Sedlák, J.: *Brno secesní*, Brno: Era, 2004.
- Syrový, P.: *Architektura – svědectví dob*, Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1987.
- Syrový, P.: *Dobrodružství architektury*, Praha: Arch, 1999.
- Ševčík, O.: *Architektura, historie, umění*, Praha: Grada, 2002.
- Švácha, R.: *Česká architektura a její přísnost*, Praha: Prostor, 2004.
- Vickers, G.: *Architektura. Klíčové momenty*, Praha: Columbus, 1999.
- Vitruvius : *Deset knih o architektuře*, Praha: Svoboda, 1979.
- Wittgenstein, L.: *Rozličné poznámky*, Praha: Mladá fronta, 1993.
- Wittlich, P.: *Secesní Prahou*, Praha: Karolinum, 2005.
- Wuchterl, K.: *Wittgenstein*, Olomouc: Votobia, 1995.

Elektronická dokumentace

www.mujnet.cz

www.bydleni.cz

home.pf.jcu.cz/~prochm05 - vlastní webové stránky k tématu

VI PŘÍLOHY

Slohy

Antika

Románský sloh

Gotika

Renesance

Baroko

Klasicismus

Secese

Slovník použitých pojmů

Teoretická část

Příloha č. 1: Návrh secesních dveří

Příloha č. 2: Úzká černá linie

Praktická část

Příloha č. 1: Vstupní dveře

Příloha č. 2: Variabilita tajemna

Příloha č. 3: Detail v zemském povrchu, louka

Příloha č. 4: Nálady I.

Příloha č. 5: Nálady II.

Příloha č. 6: Mezi nebem a zemí

Příloha č. 7: Architektura a řád

Příloha č. 8: Poezie

Příloha č. 9: Dveře země

Příloha č. 10: Sen I.

Příloha č. 11: Sen II.

Příloha č. 12: Vzpomínka na dětství

Příloha č. 13: Dveře mojí duše

Příloha č. 14: Letní den

Příloha č. 15: Politika

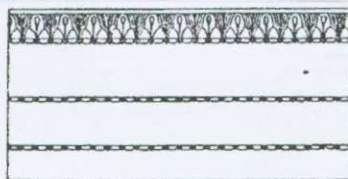
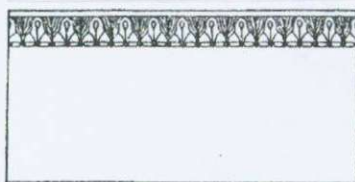
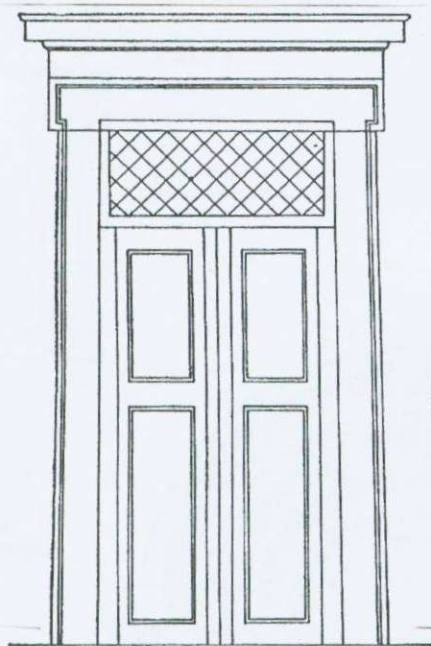
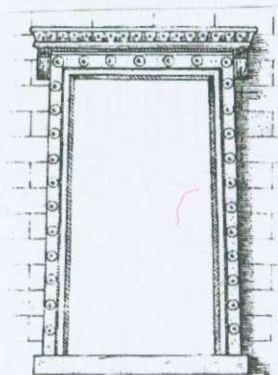
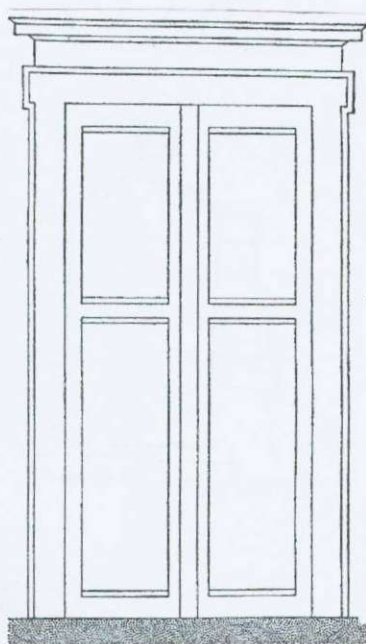
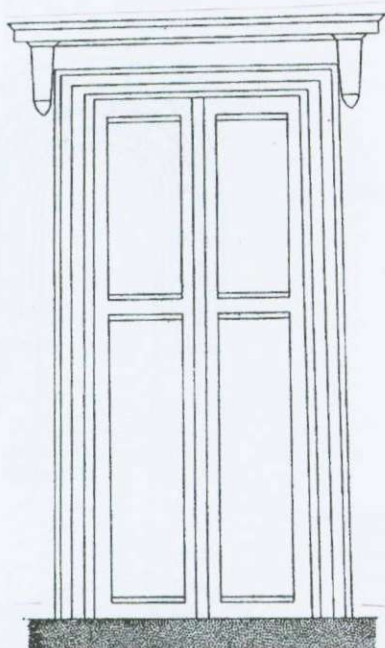
Příloha č. 16: Dnešek

Příloha č. 17: Růžové brýle

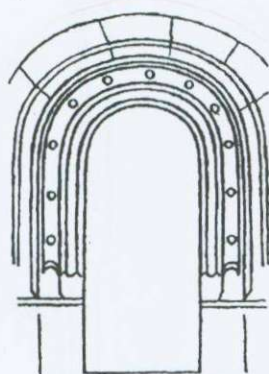
Příloha č. 18: Studentský život

Příloha č. 19: Dveře do duše

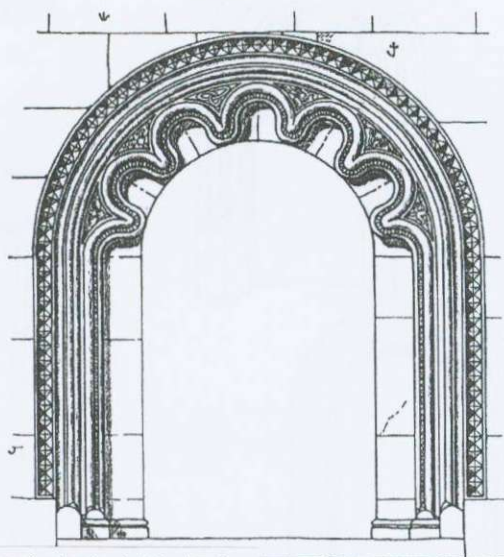
ANTIKA

44. Typy ostění dveří, přibližně opakujících tvar epistylu.
Hladké ostění patří podle Vitruvia dóorskému řádu, trojčlenné
iónskému.

portál bez tympanonu
(Bukovník)

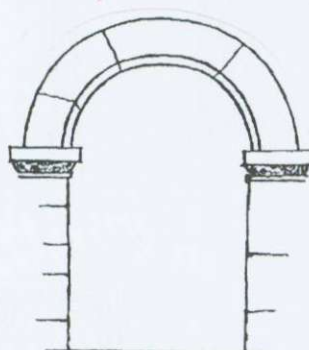
půlkruhově zakončený, ústupkový
tříkrát odstupněný portál s vloženými
sloupky

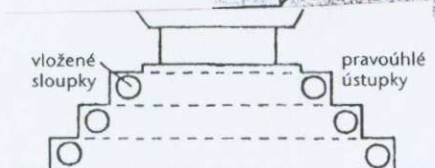
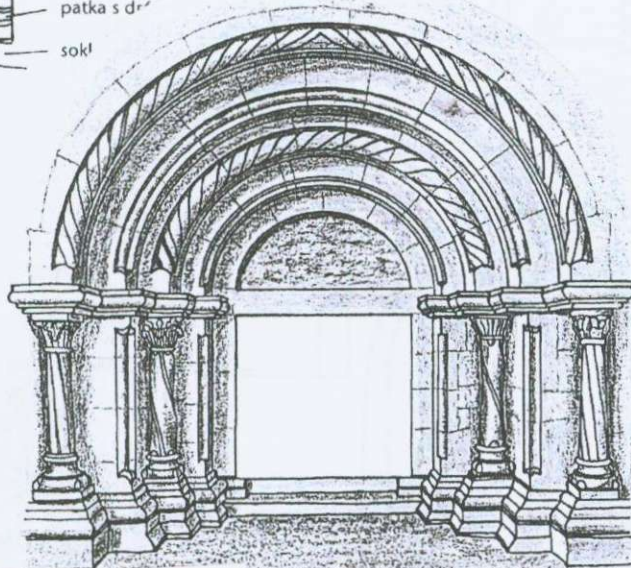
- archivolta (tvořená oblouky
a pravoúhlými ústupky)
- tympanon s reliéfem (figurálním,
ornamentálním, křížem apod.)
- náběžní římsa spojená se srůstajícími
krycími deskami sloupků
- hlavice
- prstenec
- přímý nadpražní překlad (nadpraží
s koutovými konzolkami)
- dřík
- vlastní ostění
- patka s dř.
- sokl

(Praha, Řetězová ul. čp. 222)

(Praha, Celetná ul. čp. 397)

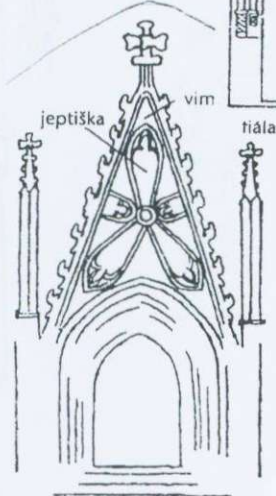
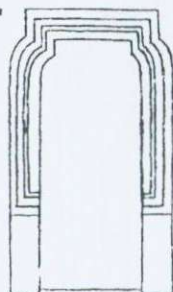
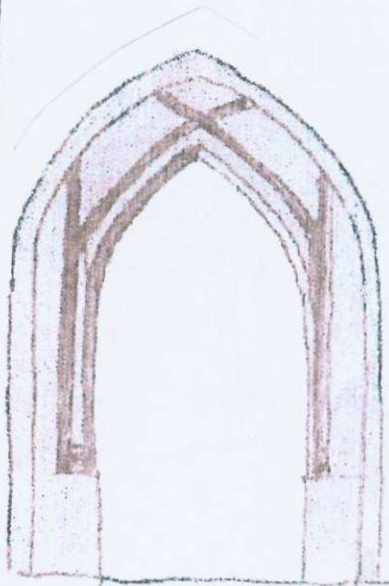
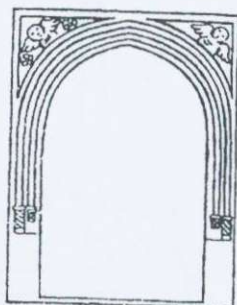
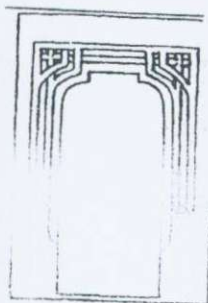
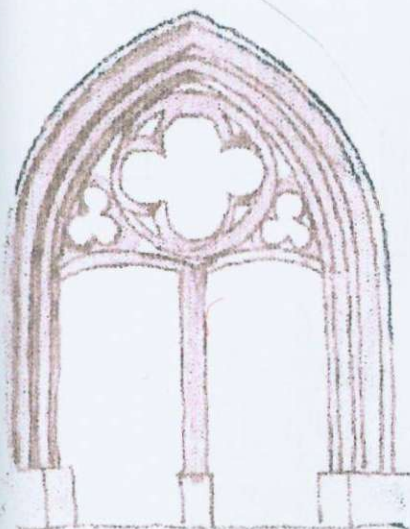
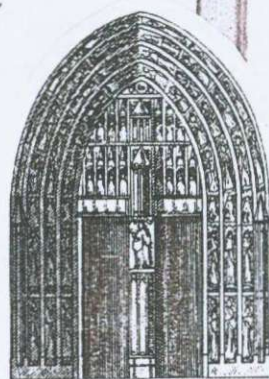
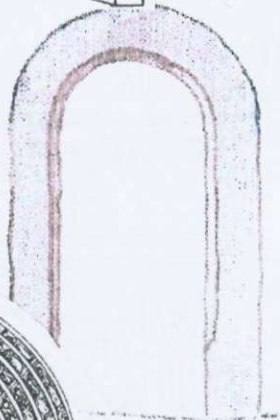
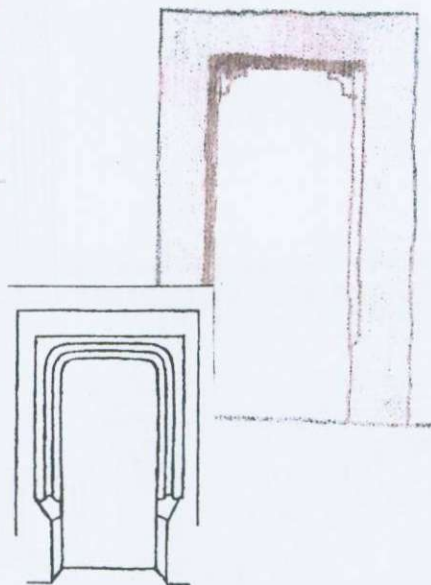
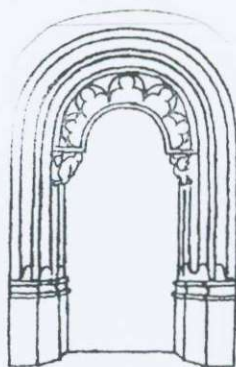
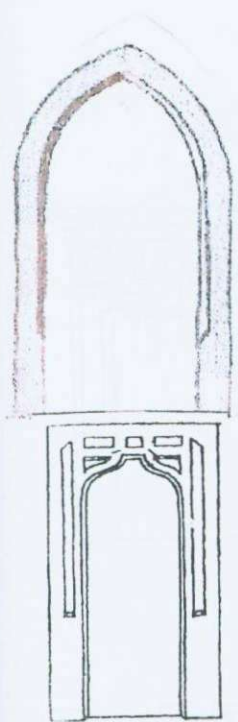

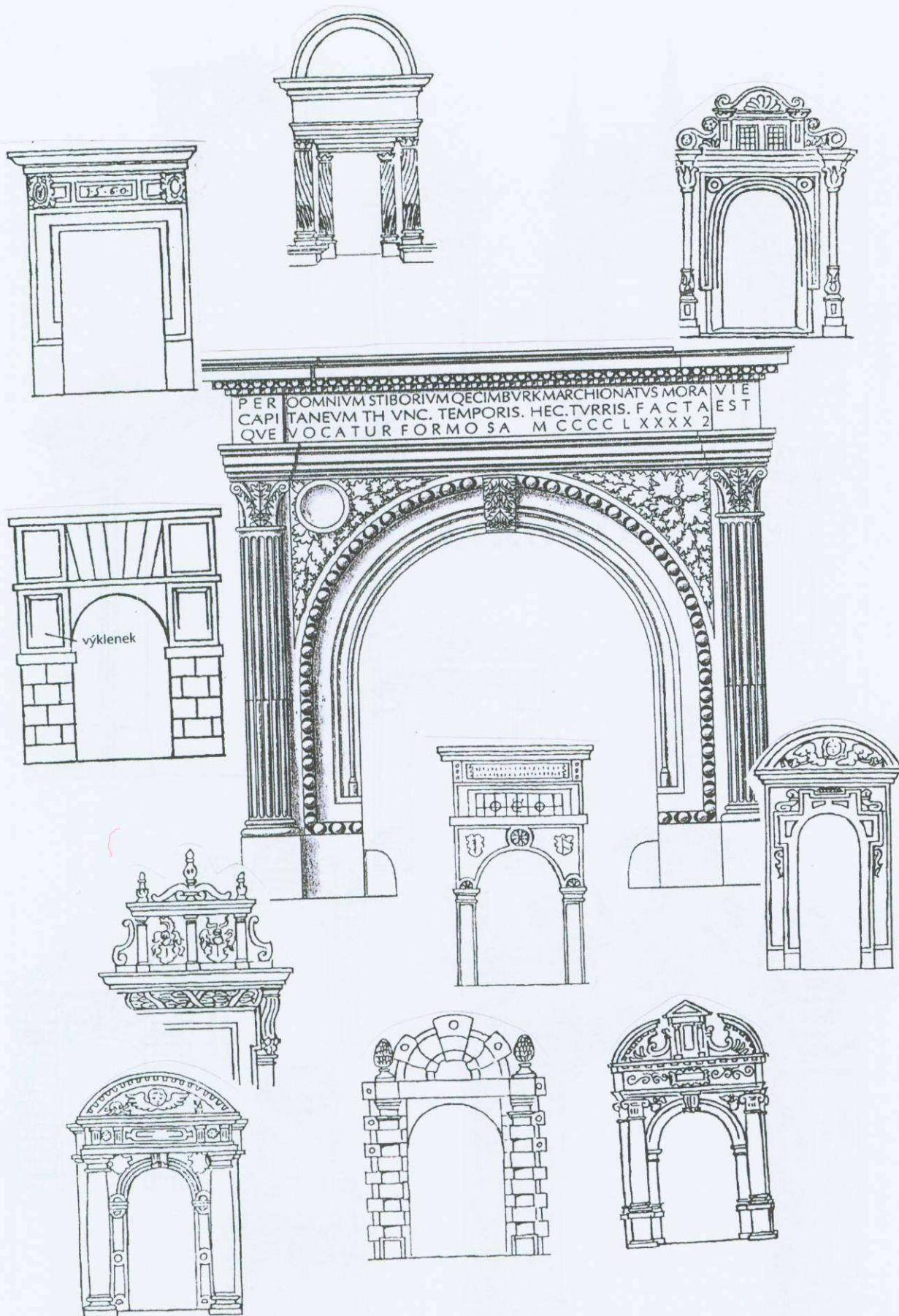
vložené
sloupky

pravoúhlé
ústupky

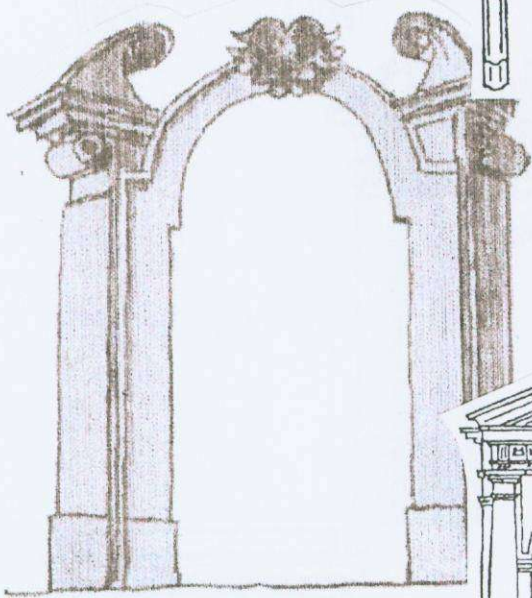
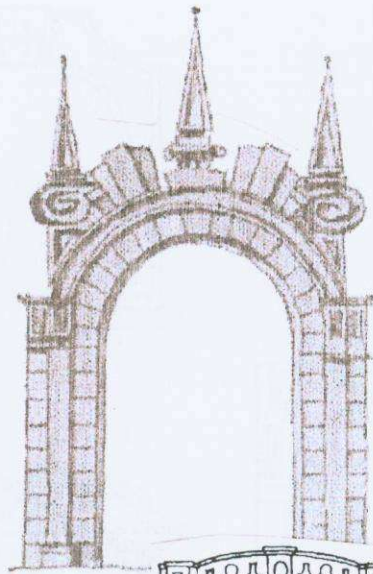
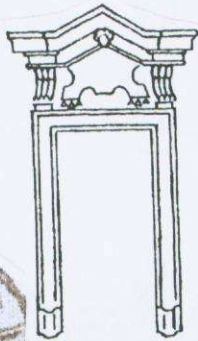
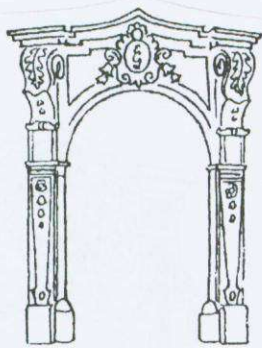
ROMÁNSKÝ SLOH

GOTIKA

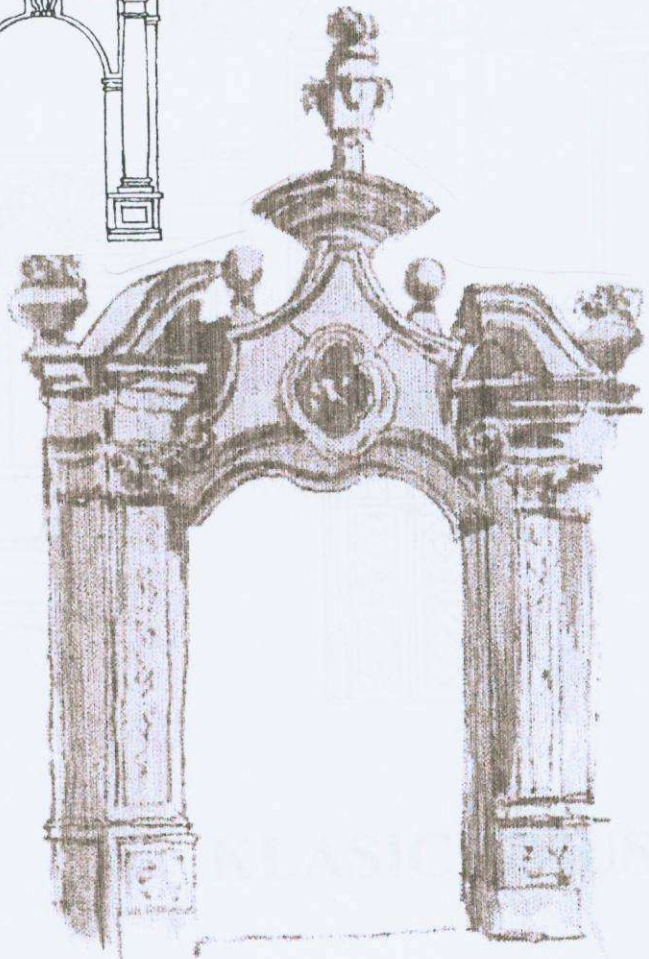
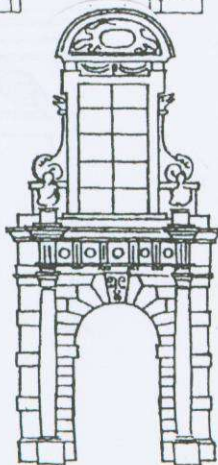
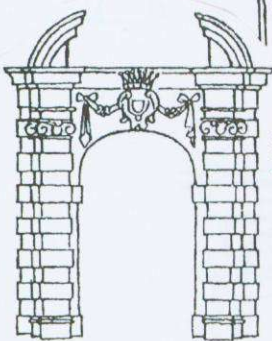
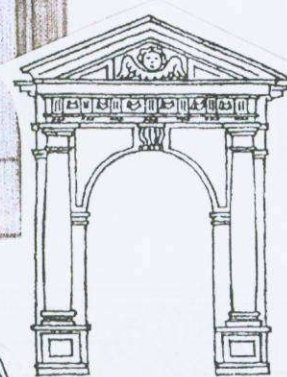
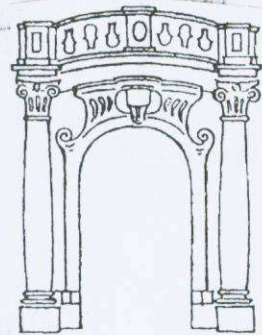

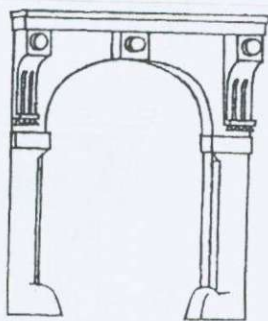
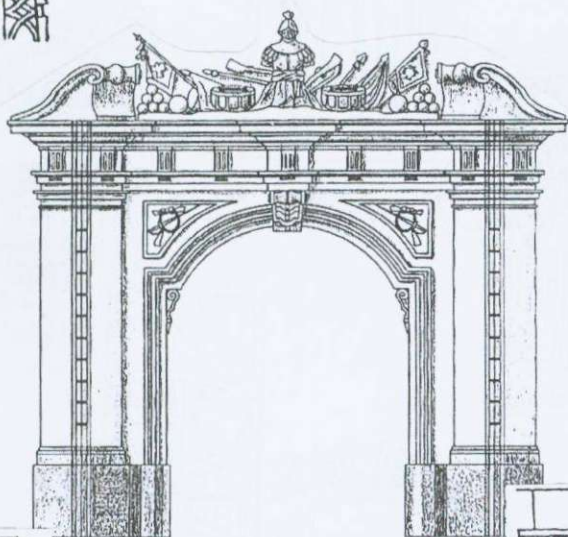
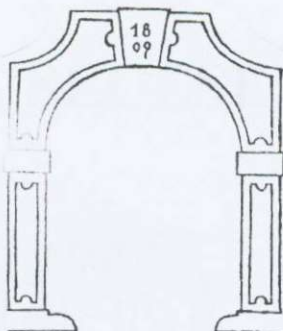

RENESENCE

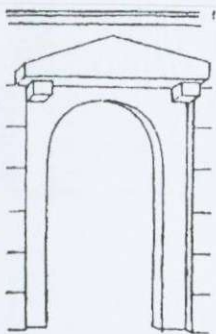
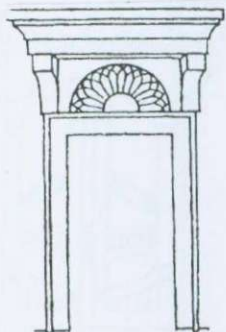
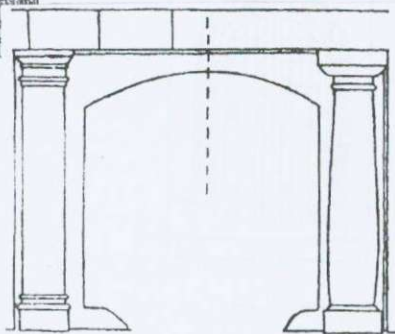
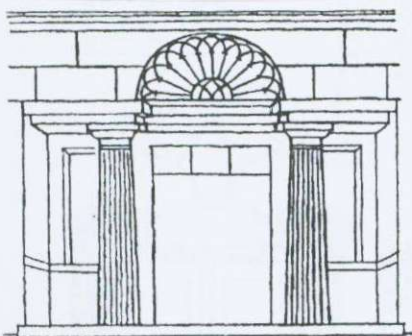
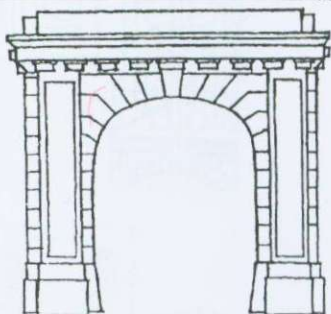

BAROKO

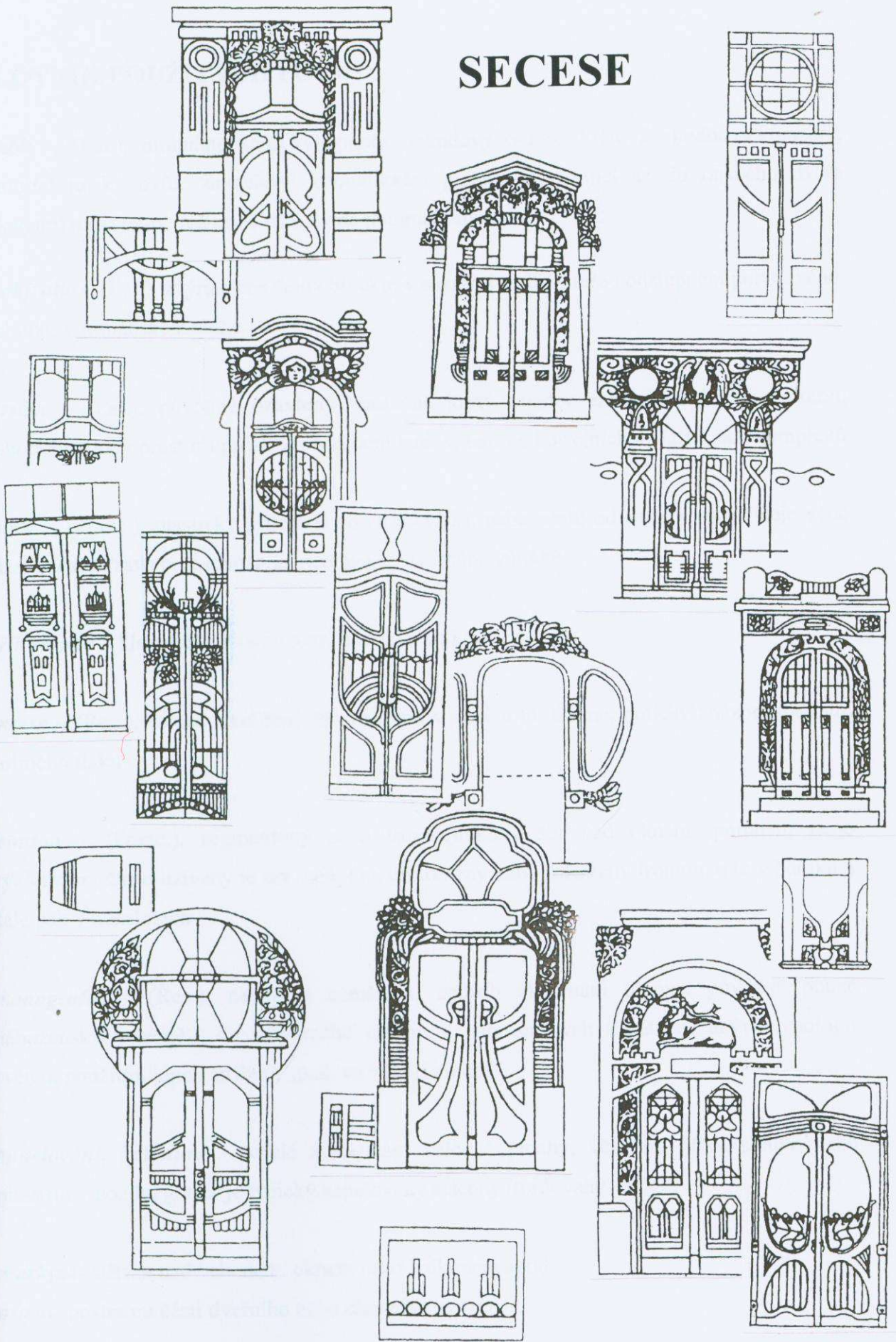

Praha – Letenská ul. čp. 120

KLASICISMUS

SECESE

SLOVNÍK POUŽITÝCH POJMŮ

ambit – (Lat.), ambulatorium, kvadratura, arkádový ochoz, křížová chodba v klauzuře, lemující rajský dvůr; zastřešený komunikační prostor, otevírající se do rajského dvora arkádami nebo okny; též kryté ochozy na poutních místech

archivolta – (Lat.), zvýrazněné čelo oblouku; v sakrální architektuře i odstupnění portálového oblouku v románském slohu

atrium – (Lat.), původně uzavřený, částečně krytý prostor antického obytného domu; nahoře otevřený prostor uprostřed seskupení budov, např. u kostelních a klášterních komplexů

bosáž – (Franc.), plasticky přitesané zdivo z kvádrů nebo pásů; od rustiky se odlišuje větší plastičností. Pravá b. je kamenná, nepravá je ztvárněna v maltě

dřík sloupu – hlavní část sloupu mezi hlavicí a patkou

entase – (Řec.), entaze, rozšíření dříku sloupu v jeho dolní třetině, opticky znázorňující sílu kolmého tlaku

fronton – (Franc.), segmentový nebo trojúhelníkový štít nad oknem, portálem nebo výklenkem; často užívaný je tzv. neúplný, prolomený nebo roztržený fronton, a to v baroku a dále pak v neoslozích

ikonografie – (Řec.), nauka o námětech, způsob zkoumání přepisu původně pouze náboženských námětů do výtvarného umění; u náboženských témat se zabývá typologií světců, použitím jejich atributů apod. ve vývoji umění

kanelování, kanelura – svislé žlábkování válcové plochy, většinou dříku sloupu nebo pilastru; v pozdní gotice je typický kanelovaný stáčený (tordovaný) dřík

markýza- stříška nad vchodem, oknem nebo balkónem apod.

ostění- postranní části dveřního nebo okenního otvoru

patka - vodorovně profilovaná dolní část sloupku, pilíře nebo pilastru

pilastr – (Ital.), pilíř částečně vystupující ze stěny; nemá nosnou, ale pouze dekorativní funkci

portál – (Lat.), architektonicky nebo plasticky zdůrazněný vchod do budovy

reléf – (Franc.), v sochařství tvar vystupující plasticky nad základní plochu

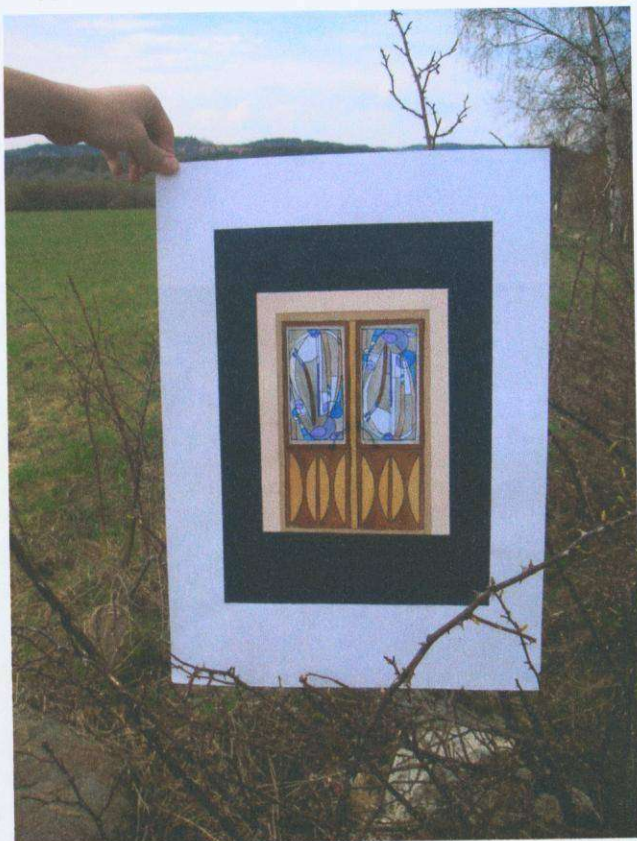
sloup – volně stojící svislá podpora, nosná část architektury; je složena z patky, válcového dřívku a hlavice

šambrána – (Franc.), dekorativní orámování okenního nebo dveřního otvoru, lehce vystupujícího z líce zdiva

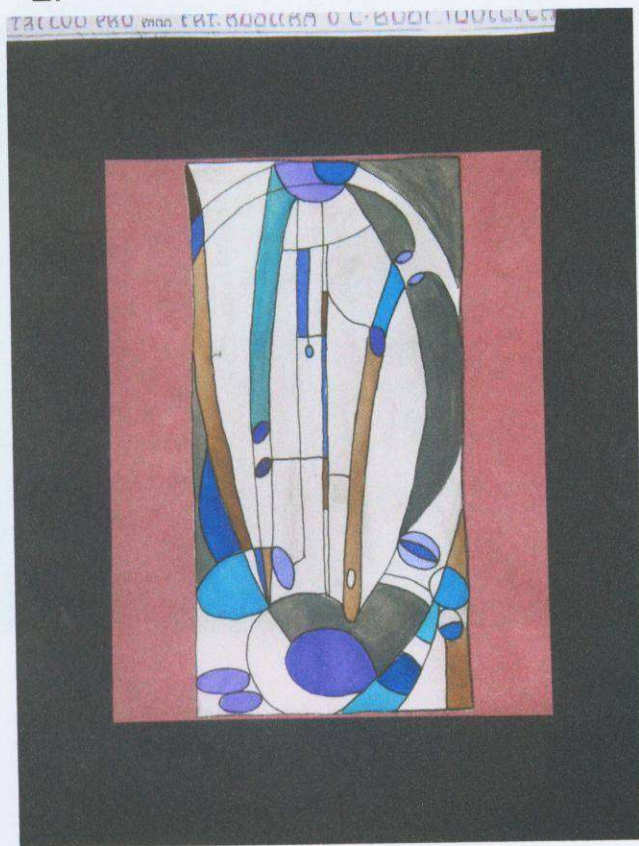
tympanon – (Řec.), trojúhelníková plocha nebo plocha tvaru kruhového úseče v průčelí nebo nadpraží portálu či okna; architektonický prvek užívaný ve všech historických slozích; významný prostor pro výtvarné dílo

vimperk – (Něm.), gotický nadokenní nebo naddveřní trojúhelníkový štít členěný kružbou, zdobený kraby apod., původně článek chránící před větrem a deštěm

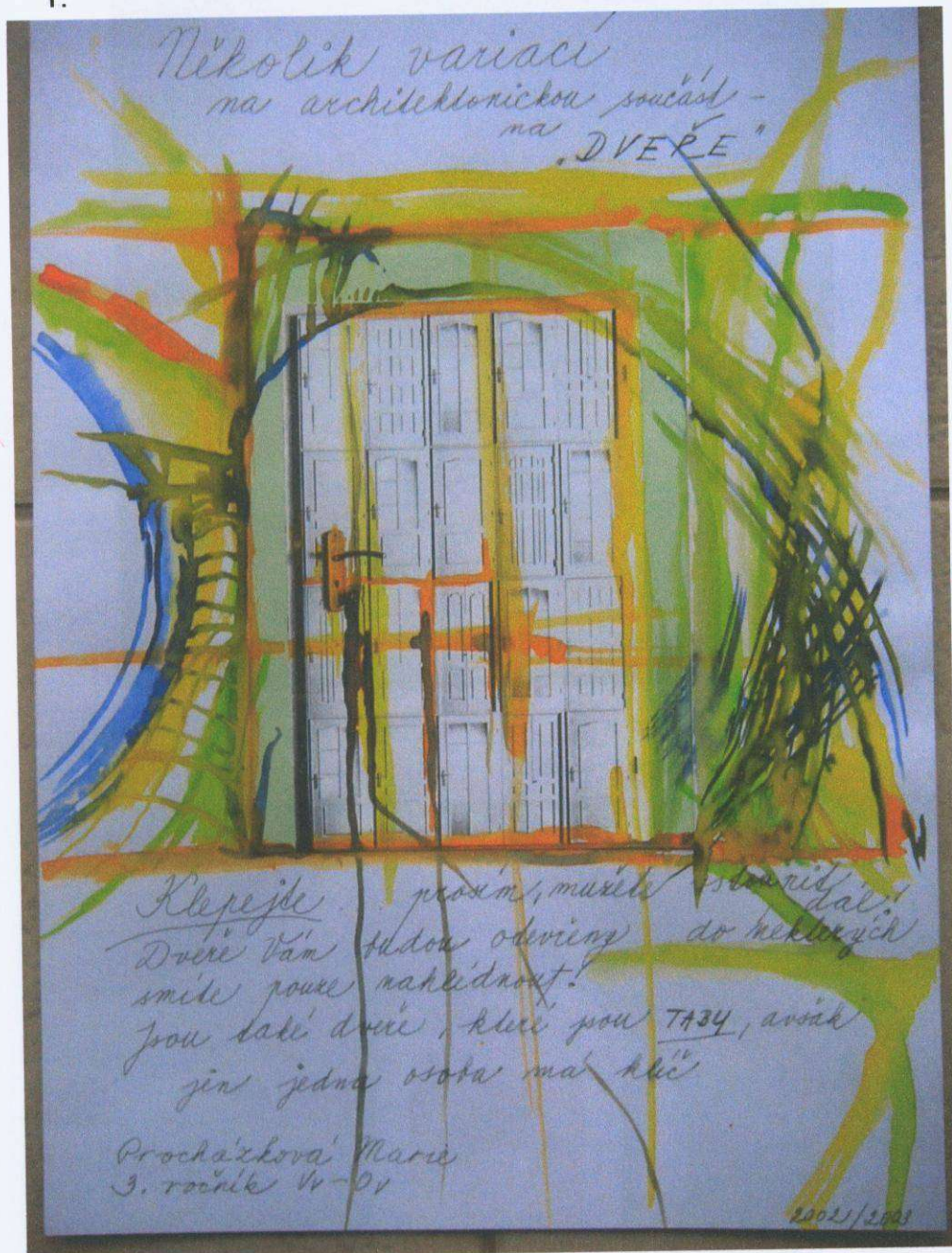
1.

2.

1.

2.

3.

4.

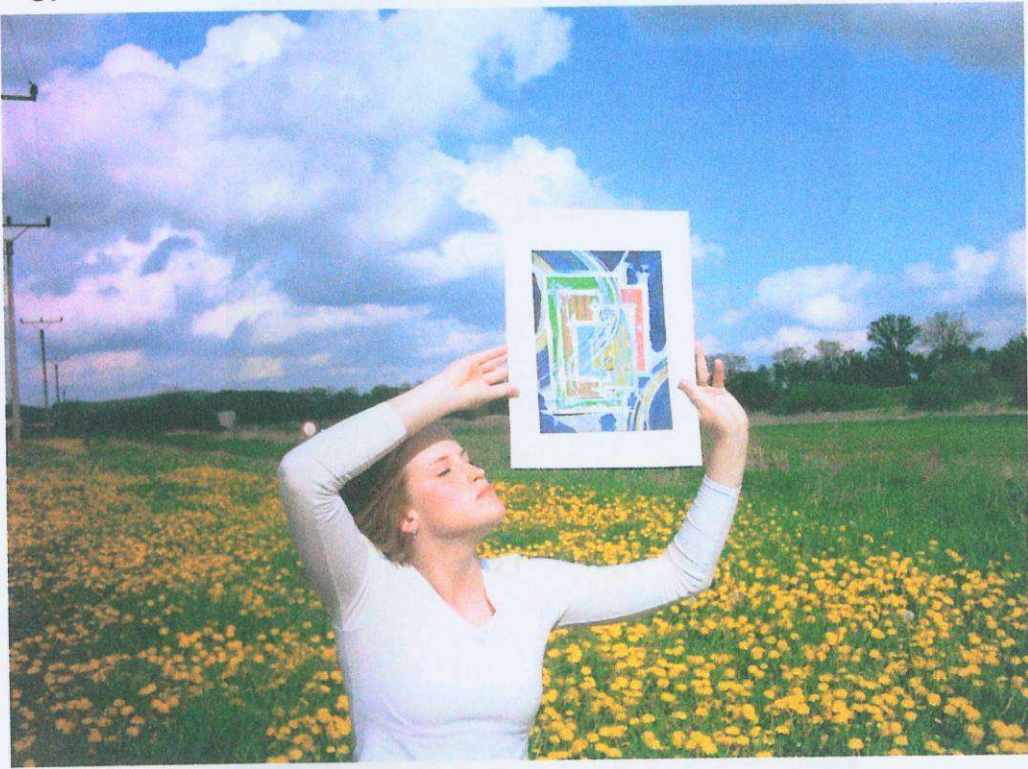
Člověk je, kdo pociťuje - tím, co se stává
a vidí, a kdo pociťuje, co - jindy
nepociťoval - to, co nepociťoval a člověk
Rád bych došel člověka...

5.

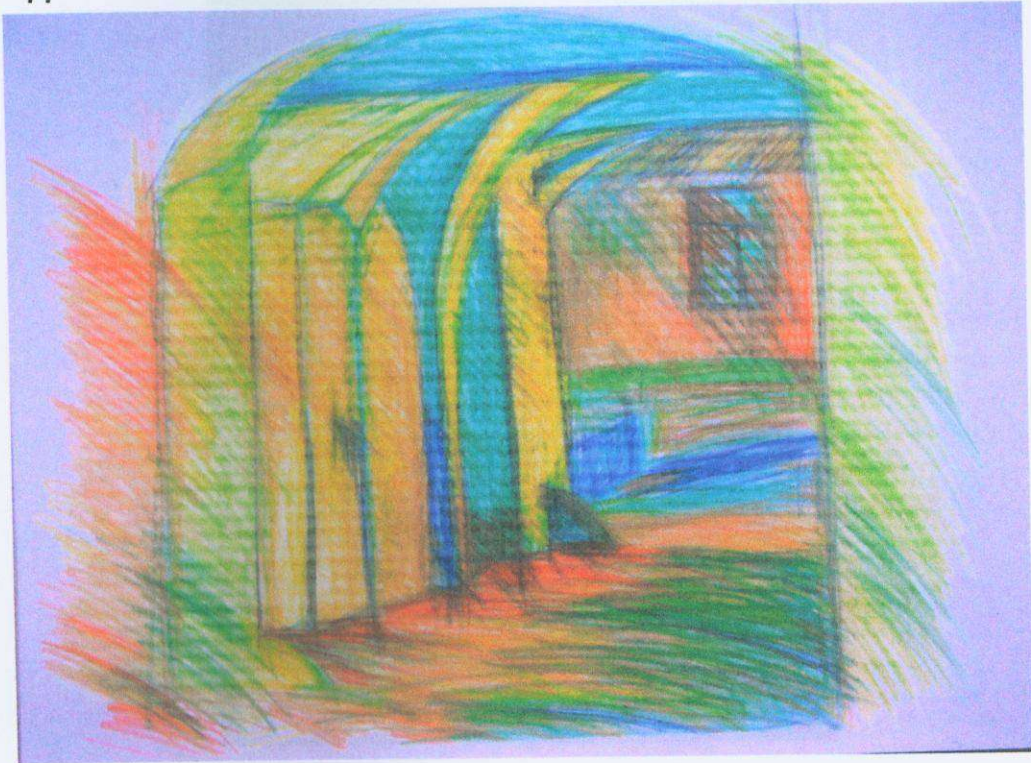

...střední věk... Rád bych došel člověka, kdo pociťuje
a vidí, a kdo pociťuje, co - jindy
nepociťoval - to, co nepociťoval a člověk
Rád bych došel člověka...

6.

7.

6.

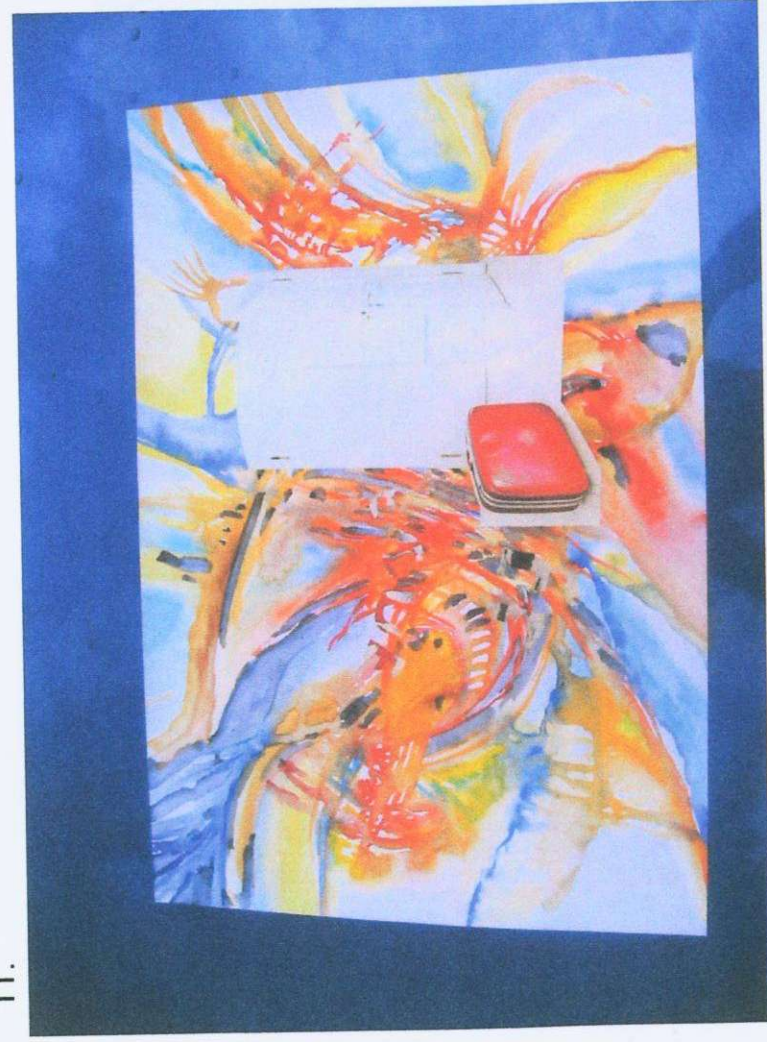

8.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

